

Hørings svar fra foreningen **Refugees Welcome**
Vedr.:
Forbud mod anvendelse af personer under 18 år som tolke

Høringsfrist 11. november 2024

Refugees Welcome takker for opfordringen til at afgive høringssvar til lovforslaget.

Indledning

På trods af lovforslagets 164 sider udgør selve begrundelsen kun et enkelt afsnit:

”Danmark skal ikke have børnetolke. Børn og unge skal ikke sættes i en situation, hvor de skal tolke for deres forældre og andre familiemedlemmer til f.eks. skole-hjem-samtaler, ved møder i jobcentret el.lign. Aftalen har til formål at tage hensyn til børnene og de unge, styrke deres retssikkerhed og undgå, at de sættes i svære tolkesituationer.”

Denne tekst kan vi fuldt ud tilslutte os. Vi har oplevet og hørt om mange episoder, hvor børn har været nødt til at tolke i situationer, som har givet dem alt for stort ansvar, indsigt i forhold som de ikke er modne til at forstå, og en uheldig dobbeltrolle i forhold til familie og myndigheder. Vi har kendskab til en bosnisk flygtningepige, som i sin tid skulle tolke under en fødsel med en fremmed kvinde, da hun var 12 år gammel. Men forslaget mangler helt at forholde sig til de praktiske problemer med tolke, som fortsat vil bestå, uanset om et forbud mod at anvende børn som tolke indføres eller ej – samt hvilke konsekvenser, en eventuel overtrædelse vil få. Potentielt kan forslaget ende med at svække børns rettigheder og svække kommunikationen mellem borgerne.

Hvorfor bruges børn som tolke?

Man er nødt til at se på årsagerne til, at børn ofte bruges som tolke. Det kan skyldes hastværk eller ubetænksomhed fra voksne fagpersoners og familiemedlemmers side, fordi det er ”lettere, da barnet alligevel er der, og taler begge sprog”. Det kan også være et bevidst valg, fordi det forekommer uproportionelt besværligt at bestille en tolk for at forklare noget ret enkelt og praktisk, en afvejning som lovforslaget lægger op til at man stadig skal foretage. Og der kan være stor forskel på, om det er problematisk at bede barnet om hjælp, alt efter om det er en 16-årig eller en 10-årig. Der er også forskel på, om barnet hjælper til med at forstå enkelte svære ord eller vendinger i en samtale, som de voksne fører, eller om barnet oversætter hele samtalen. Endelig kan det skyldes uvidenhed hos den danske fagperson om, hvorvidt der var behov for tolk eller ej (en tolk skal typisk bestilles på forhånd), og hvordan og hvor man i så fald bestiller en tolk.

Lovforslaget forholder sig ikke til oversættelse af breve og elektronisk kommunikation. Skal det være decideret ulovligt for en teenager at oversætte et brev, som hendes mor modtager på dansk fra kommunen? Hvis ja, så må alle offentlige myndigheder fremover pålægges et ansvar for at stille tolk til rådighed på telefonen, eller oversætte brevene inden de sendes ud. Ellers vil man kriminalisere kommunikationen internt i familierne.

Hvis der er tale om besøg hos en læge eller på hospital, kan det også skyldes, at barnets forældre ikke har råd til at betale for en tolk, hvilket er en konsekvens af en misforstået og forfejlet politik. Den egenbetaling for tolk efter 3 års lovligt ophold, som Folketinget indførte i 2018, har mødt [massiv kritik fra fagfolk lige siden](#)¹, ikke mindst fra Lægeforeningen, hvilket den også gjorde første gang, den blev indført. Det er på tide at få afskaffet tolkegebyret. Ingen bestiller en tolk for sjov.

Familier i asylsystemet har ingen selvstændig adgang til tolke, og er helt afhængige af, om der bestilles tolk fra de ansvarlige fagpersoners side, fx Udlændingestyrelsen, Hjemrejsestyrelsen eller Røde Kors. Voksne har som udgangspunkt ikke adgang til danskundervisning, hvorimod alle børn passes og undervises på dansk, og derfor lærer sproget hurtigt. Det gør brugen af børn som tolke næsten uundgåelig. Vi har gennem tiden modtaget adskillige breve og e-mails på dansk fra børn ned til 12 år, som beder os om hjælp i familiens sag. Hvis man skal undgå det, er det nødvendigt at udvide adgangen til voksne tolke massivt i centrene, og finansiere dette – ellers er det bare tomme ord om børns rettigheder, og en de facto kriminalisering af familier, som ikke har noget valg.

Bedre adgang til voksne tolke

En forudsætning for at komme brugen af børn som tolke til livs og løse de situationer, der nævnes som eksempler under hver enkelt lov i lovforslaget (og mange andre) bedst muligt, sådan at alle sagens parter kan kommunikere og forstå hinanden, er [nem adgang til voksne, professionelle tolke](#). Dette berøres slet ikke i lovforslaget. Man bør sikre følgende:

- at alle fagprofessionelle ved præcis, hvor og hvordan de bestiller en tolk
- at der er klare retningslinjer for, i hvilke situationer det er okay at bruge et barn som tolk
- at udgiften til tolk aldrig påhviler borgeren (afskaf egenbetaling).

Disse principper har vi som organisation overholdt i mange år i forbindelse med vores gratis rådgivning.

[Tolkegebyret afholder allerede i dag 2 ud af 5 fra at gå til lægen](#)². Man kan roligt gå ud fra, at et forbud mod at bruge børn under 18 år som tolk vil betyde en forværring af dette problem. Masser af teenagere går i dag til lægen eller på hospitalet med deres forældre, og fungerer som tolk i en eller anden grad. Det kan være meget problematisk, men er det ikke altid.

Det er et faktum, at mange flygtninge, som ankommer som voksne, aldrig vil blive i stand til at lære dansk på så højt et niveau, som der kræves til en vanskelig skole-hjem-samtale, et møde i kommunens jobcenter, en konsultation hos lægen eller at følge med på Aula, uanset hvor stor en indsats de gør. [Det kan skyldes traumer eller sygdom](#)³, eller [manglende skolegang i hjemlandet](#)⁴. Det er også et faktum, at netop disse flygtninge oftere er på overførselsindkomst – enten arbejdsløshedsunderstøttelse eller førtidspension, som begge vil være reduceret, fordi de ikke har tilstrækkeligt lang opholdstid i Danmark. Der kan således være tale om mennesker, der lever langt under de beløb, som Rockwoolfonden har fastsat [som et eksistensminimum](#)⁵. Hvorfra skal de hente pengene til en tolk, og hvordan skal de klare sig i dagligdagen uden de ældre børns hjælp?

¹ <https://ugeskriftet.dk/nyhed/patienterne-betaler-med-deres-helbred>

² <https://www.dr.dk/nyheder/indland/omstridt-tolkegebyr-holder-4-ud-af-10-fra-opsoege-laege-viser-undersoegelse>

³ <https://ugeskriftet.dk/nyhed/traumatiserede-flygtninge-kan-ikke-laere-dansk>

⁴ https://www.researchgate.net/publication/251800587_Voksne_analfabeters_dansktilegnelse_hvorfor_er_udbyttet_sa_ringe

⁵ <https://menneskeret.dk/nyheder/familier-paa-integrationsydelse-lider-store-afsavn>

Andre problematikker er den praktiske adgang til at bestille en tolk, selvom man måske har ret til at få den betalt, samt manglende kvalitetssikring for hele tolkeerhvervet. For nogle af de små sprog er der kun ganske få tolke i Danmark, som kan have meget travlt. Der skal spares på tolkebudgettet hos både stat, regioner og kommuner, så man indgår aftaler med de billigste firmaer, som ikke altid er de bedste. For alle de ikke-europæiske sprog findes der [ingen uddannelse og ingen eksaminationer](#)⁶ for tolke, hvilket [Rigsrevisionen forgæves har påtalt](#).⁷ Hele tolkeområdet trænger til en gennemgang og opkvalificering, som man gjorde i Norge for år tilbage.

Konsekvenser af en overtrædelse

Hvad skal der ske, hvis det bliver afsløret, at enten en fagperson eller et familiemedlem har bedt et barn om at agere tolk, eller sagt ja, hvis et barn selv har foreslået det? Det fremgår slet ikke af lovforslaget. Uanset hvad, så må man må gå ud fra, at det vil fortsætte i det skjulte, og dermed kan blive værre for barnet – at et barn fx vil blive bedt om at forklare indholdet af et møde på skolen eller hos lægen, når man kommer hjem, hvis der ikke var en tolk til stede, og forældrene er usikre på, om de har forstået det hele. Oveni den svære opgave med at oversætte, vil barnet nu også være tvunget til at holde det hemmeligt.

Selvom man forbyder børn at tolke, kan man i praksis ikke forhindre borgere i at tage deres børn med til møder. Så længe der ikke findes en anden løsning, vil der derfor stadig være situationer, hvor barnet er den eneste mulige kommunikative bro mellem forælderen og den offentligt ansatte, hvis forælderen har ringe eller ingen dansk kundskaber. Når barnet i disse tilfælde ikke må oversætte, kan det skabe en uholdbar situation, hvor den offentligt ansatte taler dansk til en borger, der tydeligvis ikke forstår indholdet af samtalen.

Danmarks internationale forpligtelser og børns retssikkerhed

Hvis der opstår misforståelser i en samtale mellem en værge/forælder og fx en læge, en lærer eller en sagsbehandler i en sag, som vedrører et barn, kan det kan få alvorlige konsekvenser for barnet.

Ikke alle forældre eller andre værger har selv reel adgang til en professionel tolk, selvom de har behov for det. Derfor vil vi anbefale, at man supplerer forbuddet mod børnetolke med at indføre en ret for alle børn til at få en gratis professionel tolk, hvis der er behov for tolk for at kommunikere med barnets forældre eller værge, når der afholdes møder eller sendes breve ud, som vedrører barnets forhold. Det skal være fagpersonernes ansvar at sikre denne ret.

Med venlig hilsen

Refugees Welcome

Nørre Allé 7, 2200 Kbh N

refugeeswelcome.dk / kontakt@refugeeswelcome.dk

⁶ <https://refugees.dk/da/fokus/2018/maj/tolkning-i-asylsager-12-fakta-om-lovgivning-og-krav/>

⁷ <https://www.rigsrevisionen.dk/media/2104793/myndighedernes-brug-af-tolkeydelse.pdf>